

Beslutningsforslag nr. **B 109**

Folketinget 2010-11

Fremsat den 1. april 2011 af Mette Gjerskov (S), Ole Vagn Christensen (S), Benny Engelbrecht (S), Torben Hansen (S), Per Husted (S) og Flemming Møller Mortensen (S)

Forslag til folketingsbeslutning om nationalparker på havet

Folketinget pålægger regeringen i samarbejde med Folketinget at udpege to eller tre nationalparker på havet i dele af farvandet Kattegat, Limfjorden, Østersøen og Isefjord/Ro-

skilde Fjord. Regeringen pålægges at iværksætte en offentlig høring om nationalparkerne i overensstemmelse med kapitel 2 i lov om nationalparker.

Bemærkninger til forslaget

Baggrund

Danmarks havområder, fjorde og kyster byder på store områder enestående natur – ja faktisk 105.000 km². Det er en natur, som desværre ikke beskyttes tilstrækkeligt mod trusler fra bl.a. bundsløbende redskaber, råstofgravning, for mange næringsstoffer og overfiskning. Der er behov for handling. Etablering af nationalparker på havet er en af mulighederne for at styrke naturindsatsen.

Ifølge en nylig offentliggjort rapport fra DMU¹⁾ er belastning med næringsalte og fiskeri de største trusler imod havets biodiversitet. Den biologiske mangfoldighed i havet er som en følge heraf for nedadgående. Naturtyper som stenrev, boblerev og sandbanker skal beskyttes bedre. Det samme gælder dyrearter som den truede ål og torsken, der er i tilbagegang. Den øgede biodiversitet, som nationalparkerne vil skabe, gavner samtidig fiskebestandene og dermed det lokale fiskeri.

I Danmark har vi traditionelt bestræbt os på at beskytte naturen til havs ved at lave generelle reguleringer som f.eks. reduktion af landbrugets udledning af næringsstoffer og ved at forsøge at forhindre overfiskeri. Det har ikke ført til en tilstrækkelig beskyttelse af naturen i havet og fjordene, hvor tilbagegangen i biodiversitet endnu ikke er stoppet. Der er behov for at tage helt konkret fat på nogle udvalgte områder og se på mulighederne for dér at sætte naturens overlevelsesmuligheder i højsædet.

Danmark har i forvejen en række områder, der er beskyttet gennem EU-lovgivningen, hvor naturen skal prioriteres: Natura 2000-områderne, som omfatter habitatområderne, fuglebeskyttelsesområderne og Ramsarområderne. For disse områder er der individuelle naturplaner i høring frem til april 2011. Danmark har imidlertid ikke en klar overordnet plan for, hvordan naturen skal beskyttes, fremmes og genoprettes i disse områder. Til trods for vores europæiske forpligtelser er skadelige aktiviteter som eksempelvis klapping af havneslam og bundtrawling fortsat tilladt i havets naturbeskyttelsesområder. Det skal etableringen af nationalparker på havet rette op på.

Nationalparkerne skal sikre et bedre samspil mellem natur og menneske. Et samspil mellem naturen og de mennesker, der lever af at udnytte naturen erhvervsmæssigt, og dem, der benytter naturen rekreativt. Forslagsstillerne finder, at der skal tages udgangspunkt i gode erfaringer, hvor benyttelse og beskyttelse går hånd i hånd. Et godt eksempel er det stærkt besejlede Øresund, hvor trawlfiskeri i mange år har været forbudt. Bestanden af torsk er derfor stor her, og der fanges store mængder inden for andre typer fiskeri. Fiskeri finder dermed sted, men på en bæredygtig måde. Benyttelse og beskyttelse udgør en synergi. Nationalparker på havet skal udnytte denne oplagte potentielle synergi.

Samtidig vil parkerne kunne fungere som et bidrag til udviklingen af et mere bæredygtigt fiskerierhverv til gavn for især lokale fiskere. Undersøgelser²⁾ peger på, at etableringen af nationalparker er med til at sikre eksisterende og fremtidige fiskebestande til gavn for fiskeriet, og at nationalparkerne således kan betragtes som en håndsrækning til fiskerierhverve-

ne. Eventuelle omkostninger på kort sigt udlignes af de langsigtede fordele ved at sikre bæredygtige fiskebestande. I en dansk kontekst peger en rapport fra Miljøministeriet³⁾ eksempelvis på, at genetableringen af stenrev ved Læsø vil få en gavnlig og positiv indvirkning på de lokale fiskebestande og dermed også på fiskeriet.

Afhængig af naturtype og beskyttelses- og benyttelsesinteresser kan nationalparkerne inddeles i zoner. Ligesom nationalparkerne på land skal nationalparkerne til havs rumme en kerne af urørt natur omgivet af zoner, hvor visse aktiviteter er tilladt. Vi kender allerede denne type regulering fra de jagt- og forstyrrelsesfri kerneområder, der er udpeget i en del af Natura 2000-områderne til havs. Nationalparkerne skal således bestå af zoner, hvor der kan fiskes, men hvor der ikke må benyttes bundsløbende redskaber, zoner uden muslingeskrab, zoner til lineopdræt af muslinger, zoner til strandjagt og zoner uden, zoner til motoriseret færdsel med både og vandski og zoner uden, zoner til lystfiskeri, zoner til badning og zoner til dykning – alt under hensyn til dyre- og plantelivet. Zonerne kan overlape hinanden, og der skal ikke nødvendigvis udlægges alle slags zoner i de enkelte nationalparker. Det er vigtigt, at zoner og bestemmelser bliver enkle, operationelle og ubureaukratiske.

Råstofindvindingen til havs og skibstrafikken er væsentlige samfundsmæssige aktiviteter, som ikke kan eller skal hindres, men som ikke mindst derfor kræver langsigtet opmærksomhed. Det gælder råstofindvindingens lokalisering, indvinding og transport og for skibstrafikkens håndtering af affald – herunder spildevand, som urensset hældes i havet – og forebyggelse af uheld.

Brugen af bundskrabende redskaber såsom bundtrawl og muslingeskrabere vil som udgangspunkt skulle ophøre i nationalparkerne. Fiskerimetoderne skader naturen dels ved at fange arter, som omkommer og efterfølgende smides overbord, dels ved at de tunge redskaber pløjer havbunden op, så ikke kun fisk og muslinger, men alt, hvad der er af større dyr og alger på og i bunden, går til. En øget indsats for at mindske næringsudledningen fra bl.a. landbruget er forgæves, hvis næringsoptagende plantevækst på havbunden samtidig ødelægges af disse fiskerimetoder. Det samme billede tegner sig ved råstofindvinding af f.eks. sand og ral. Det er afgørende, at al fiskeriregulering skal ske under EU-regulering, så områder ikke bare overtages af udenlandske fiskere.

Lov om nationalparker fastsætter i § 2, stk. 4, mulighed for at oprette nationalparker på havet. Det er dog ikke sket under den nuværende regering. Med beslutningsforslaget etableres tre nationalparker på havet i overensstemmelse med loven og proceduren beskrevet heri. Beslutningsforslaget fastsætter imidlertid bestemmelser om naturhensyn og sammentænkning af benyttelses- og beskyttelseshensyn, som er mere konkrete end lovens bestemmelser. Forslagsstillerne ønsker således med beslutningsforslaget ikke et »forbud mod alting« i nationalparkerne. Hensigten er i stedet at udnytte potentialet for synergi mellem natur- og erhvervsinteresser i videst muligt omfang, og at vægtningen af naturinteresserne skal skabe gro-

bund for en bæredygtig og forbedret rekreativ brug af områderne.

Hvor skal nationalparkerne ligge?

Forslagsstillerne ønsker en nøjere gennemgang af mulighederne for nationalparker til havs. Danmarks Naturfredningsforening har meget konkret foreslået otte mulige lokaliteter, hvor der bl.a. tages udgangspunkt i eksisterende Natura 2000-områder. Det Grønne Kontaktudvalg har også arbejdet med spørgsmålet og anbefaler, at der »udlægges store sammenhængende beskyttede områder, hvor aktiviteter såsom råstofindvinding, klappning og fiskeri forbydes«.

Et vigtigt element i prioriteringen af nationalparkerne vil naturligvis være at beskytte den mest sårbare natur. Det bør imidlertid også være et element, at vi med de første nationalparker sikrer os så varieret et naturgrundlag som muligt, så hele den danske havnatur er repræsenteret i nationalparkerne. Det er ligeledes væsentligt, at erfaringerne fra parkernes beskyttelse bruges i fremtidens generelle regulering af vores marine natur.

Forslagsstillerne kan pege på fire potentielle muligheder, som områderne kan vælges blandt: Kattegat, Limfjorden, Østersøen og Isefjord/Roskilde Fjord.

Kattegats stenrev er igennem årene blevet udnyttet af et meget omfattende stenfiskeri, og der fiskes intensivt overalt. Særlige forekomster af biologiske særegenheder – rev med de såkaldte skorstenene – har været medvirkende til udpegningen af Natura 2000-områder i områder med kendte forekomster. Det har dog ikke medført generelle begrænsninger af fiskeri, som er ødelæggende for denne naturtype. Med udpegningen af en stor nationalpark vil der skulle sikres et mere bæredygtigt fiskeri.

Limfjorden er ofte på den miljøpolitiske dagsorden i medierne og ikke uden grund. Det er et helt unikt område, som samtidig bærer præg af væsentlige erhvervsinteresser. I Limfjorden er der en række udfordringer, men også en række muligheder. En foreløbig afgørelse fra Europa-Kommissionen i februar 2011 slår fast, at muslingeskrab i fjordens naturbeskyttelsesområder er ulovligt. Derfor er der behov for at udvikle et nyt velegnet muslingefiskeri. Alternative bæredygtige produktionsformer må udvikles. Det gælder f.eks. lineopdræt af muslinger, som tilmed er i stand til at optage mere næring og fosfor end de skrabe muslinger.

Østersøen er vores smertensbarn i miljøpolitisk sammenhæng og er vel nok det mest forurenede hav i verden. Især i Østersøen er udledningen af kviksølv, cadmium, PCB og dioxin så stor, at den har truet dele af faunaen og givet anledning til periodevis forbud mod salg af visse fiskearter fra bestemte områder, som simpelthen er uegnet til menneskeføde. Forureningen kommer i høj grad fra vore naboer, så en nationalpark her løser bestemt ikke problemet alene. EU har imidlertid med sin strategi for Østersøregionen besluttet at udpege Østersøen

som pilotområde for havstrategidirektivet, hvilket indebærer, at EU de kommende år hjælper regionen med at få alle relevante politikker til at spille sammen. Det giver derfor mening at udpege en nationalpark i et område af Østersøen omkring Bornholm. Det kunne f.eks. som foreslået af Danmarks Naturfredningsforening være området nordøst for Bornholm og omkring Christiansø. Udpegningen af dette område ville være en meget relevant begyndelse, som også på sigt vil kunne give os værdifuld ny viden.

Endelig er der Isefjord og Roskilde Fjord, hvor erhvervsinteresserne er meget mindre, men hvor der til gengæld er et meget stort befolkningsgrundlag. Her er der færre fiskeriinteresser. I dette område er eksempelvis ålen truet. Ålen vil med forholdsvis få virkemidler kunne beskyttes meget bedre. Til gengæld er der massive rekreative interesser fra de omkringboende fra åledrivkvaser og strandjagt fra gammel tid over fugleobservationer til ønsket om at stå på vandski eller sejle i vikingskibe. De rekreative interesser er væsentlige, og fuglelivet er unikt. Derfor skal de naturmæssige og rekreative interesser prioriteres og muslingeskrab ophøre.

Et eftersyn af jagt- og reservatbestemmelserne skal ikke indebære, at jagt i fjorden helt forbydes, men tilsigte den højst mulige synergi mellem områder uden jagt. Det vil forbedre jagten uden for disse områder i respekt for vore internationale forpligtelser.

Iværksættelse og finansiering

Til havs er det ikke på samme måde som til lands relevant at tage hensyn til lodsejerinteresser. Imidlertid er der mange både erhvervmæssige og rekreative interesser. Det er derfor afgørende, at alle interesser samles omkring arbejdet, at de forskellige interesser bøjer sig mod hinanden med naturen som fokus. Der er også involveret en række myndigheder og ministerier i havenes trivsel og udnyttelse.

Forslagsstillerne foreslår derfor, at der nedsættes et nationalt sekretariat for nationalparker på havet med inddragelse af alle relevante myndigheder og interesser. Sekretariatet får til opgave at samle faglig viden, myndigheder og interesserne omkring udarbejdelsen af konkrete planer for nationalparker til havs, herunder at vægte de tre områder i forlængelse af den offentlige høring.

Det må forventes, at den nævnte zoneinddeling vil kunne etableres ved almindelig regulering, da der ikke er tale om lodsejere, erstatning m.v. Imidlertid skal det sikres, at der peges på alternativ, bæredygtig erhvervsudvikling for de interesser, der har en erhvervmæssig interesse, som bliver berørt. Samtidig vil der som nævnt være en række langsigtede fordele for fiskeriet – også uden for nationalparkerne – som følge af sikringen af mere bæredygtige fiskebestande.

Finansieringen af sekretariatet foreslås tilvejebragt ved midler fra Copenhagen Consensus Center.

- 1) DMU: »Danmarks biodiversitet 2010 – status, udvikling og trusler«. Faglig rapport fra DMU, 2011: 815.
- 2) Cullis-Suzuki, Sarika & Pauli, Daniel (2010): »Marine Protected Area Costs as »Beneficial« Fisheries Subsidies: A Global Evaluation«. Coastal mangement. Vol. 38, no. 2: 113-121.
- 3) Naturgenopretning af stenrev på Læsø Trindel: design beskrivelse og konsekvensvurdering. Skov- og Naturstyrelsen, Orbicon A/S, 2008.

Skriftlig fremsættelse

Mette Gjerskov (S):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

*Forslag til folketingsbeslutning om nationalparker på havet.
(Beslutningsforslag nr. B 109)*

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.